EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 5.2.2019
COM(2019) 71 final

Suositus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

luvan antamisesta tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS N:o 185) toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin osallistumiseen

PERUSTELUT

1. TAUSTA

Tieto- ja viestintätekniikan kehitys tarjoaa ihmiskunnalle ennennäkemättömiä mahdollisuuksia, mutta tuo mukanaan myös haasteita. Haasteita liittyy muun muassa rikosoikeuteen ja oikeusvaltioperiaatteen vaalimiseen kybertoimintaympäristössä. Kyberrikollisuus ja muut rikokset, joista on sähköistä todistusaineistoa tietojärjestelmissä, ovat lisääntyneet, ja tällaisia rikoksia koskevaa todistusaineistoa on yhä enemmän tallennettu palvelemille, jotka sijaitsevat ulkomaisilla, muuttuvilla tai tuntemattomilla lainkäyttöalueilla, toisin sanoen pilvessä. Tästä huolimatta lainvalvontavaltuudet eivät ylitä alueellisia rajoja.

Euroopan komissio sitoutui huhtikuussa 2015 annetussa Euroopan turvallisuusagendassa[1] tarkastelemaan kyberympäristöä hyväksi käyttäen tehtäviä rikoksia koskevaa rikostutkintaa haittaavia esteitä, erityisesti sähköisen todistusaineiston rajat ylittävää saatavuutta. Komissio esitti 17. huhtikuuta 2018 Euroopan parlamentille ja neuvostolle ehdotuksen asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä[2] ja ehdotuksen direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä[3], jäljempänä ’sähköistä todistusaineistoa koskevat ehdotukset’. Näiden ehdotusten tavoitteena on myös vauhdittaa Euroopan unionissa prosessia sellaisen sähköisen todistusaineiston turvaamiseksi ja saamiseksi, jonka palveluntarjoajat ovat tallentaneet toiselle lainkäyttöalueelle ja/tai joka on palveluntarjoajien hallussa toisella lainkäyttöalueella.

Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskeva yleissopimus

Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (CETS N:o 185) tavoitteena on helpottaa sellaisten rikosten torjuntaa, joissa käytetään tietoverkkoja. Se sisältää määräyksiä, joilla 1) yhdenmukaistetaan kansallisen rikosoikeuden aineellisten säännösten rikostunnusmerkistöjä ja niihin liittyviä määräyksiä tietoverkkorikollisuuden alalla, 2) määrätään tällaisten rikosten sekä muiden sellaisten tietojärjestelmän avulla tehtyjen rikosten, joita koskeva todistusaineisto on sähköisessä muodossa, tutkinnassa ja syytteeseenpanossa tarvittavista kansallisen rikoslainsäädännön mukaisista valtuuksista ja 3) pyritään luomaan nopea ja tehokas kansainvälisen yhteistyön järjestelmä. Yleissopimus on avoin Euroopan neuvoston jäsenvaltioille ja muille kuin jäsenille. Yleissopimuksen sopimuspuolina on tällä hetkellä 62 valtiota, joista 26 on Euroopan unionin jäsenvaltioita[4]. Yleissopimuksessa ei määrätä, että Euroopan unioni voi liittyä yleissopimukseen. Euroopan unionin tunnustetaan kuitenkin olevan tarkkailijajärjestö yleissopimuksen komiteassa. Tällä perusteella Euroopan unioni osallistuu yleissopimuksen komitean kokouksiin.

Yleissopimuksen 46 artiklan 1 kohdan c alakohdassa määrätään, että sopimuspuolet neuvottelevat ajoittain ja tarpeen mukaan helpottaakseen yleissopimuksen mahdollisen täydentämisen tai muuttamisen käsittelyä. Tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen

---

1 Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle – Euroopan turvallisuusagenda, 28. huhtikuuta 2015, COM(2015) 185 final.

2 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä, 17.4.2018, COM (2018) 225 final.

3 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä, 17. huhtikuuta 2018, COM(2018) 226 final.

4 Kaikki paitsi Irlanti ja Ruotsi, jotka ovat allekirjoittaneet yleissopimuksen mutta eivät ole ratifioineet sitä. Ne ovat kuitenkin ovat sitoutuneet liittymään yleissopimukseen.

sopimuspuolet ovat jo pitkään tarkastelleet olemassa olevia haasteita ja esteitä, jotka vaikeuttavat kansallisten oikeus- ja poliisiviranomaisten pääsyä rikostutkinnan kohteena olevia rikoksia koskevaan sähköiseen todistusaineistoon, joka on datan muodossa. Tällaista tarkastelutyötä on tehty vuosina 2012–2014 tietojen rajat ylittävää saatavuutta käsittelevässä työryhmässä ja vuosina 2015–2017 Cloud Evidence Group -työryhmässä.

Neuvottelut yleissopimukseen liitettävästä toisesta lisäpöytäkirjasta

Cloud Evidence Group -työryhmän ehdotusten[5] jälkeen tietoverkkorikollisuutta koskevaa yleissopimusta käsittelevä komitea (T-CY) hyväksyi useita suosituksia, jotka koskivat muun muassa kansainvälisen yhteistyön tehostamista käsittelevän toisen lisäpöytäkirjan[6], jäljempänä ’toinen lisäpöytäkirja’, neuvottelemista tietoverkkorikollisuutta koskevaan yleissopimukseen. Tietoverkkorikollisuutta koskevaa yleissopimusta käsittelevä komitea hyväksyi kesäkuussa 2017 toimeksiannon valmistella toinen lisäpöytäkirja syyskuun 2017 ja joulukuun 2019 välisenä aikana.

Toimeksiannon mukaan toiseen lisäpöytäkirjaan voi sisältyä

- keskinäistä oikeusapua tehostavia määräyksiä, erityisesti:
  - keskinäistä oikeusapua koskevien pyyntöjen yksinkertaistaminen tilaajatietojen osalta;
  - kansainväliset esittämismääräykset;
  - oikeusviranomaisten välinen suora yhteistyö keskinäistä oikeusapua koskevissa pyynnöissä;
  - yhteiset tutkimukset ja yhteiset tutkintaryhmät;
  - pyynnöt englannin kielellä;
  - todistajien, uhrien ja asiantuntijoiden audio-/videokuuleminen;
  - keskinäistä oikeusapua koskevat kiireelliset menettelyt;
- määräyksiä, jotka mahdollistavat suoran yhteistyön muilla lainkäyttöalueilla toimivien palveluntarjoajien kanssa tilaajatietoja koskevien pyyntöjen, säilyttämispyyntöjen ja hätätilanteessa tehtyjen pyyntöjen osalta;
- selkeämmät puitteet ja vahvemmat suojatoimet rajat ylittävää tiedonsaantia koskeville nykyisille käytännöille;
- suojatoimet, mukaan lukien tietosuojavaatimukset.

Toisen lisäpöytäkirjan eri määräyksistä käytävät neuvottelut etenevät eri tahtiin. Tämänhetkinen tilanne työryhmissä, jotka koskevat toimeksiannossa hahmoteltua neljää päälohkoa, on seuraava:

- Heinäkuussa 2018 pidetyssä pöytäkirjan valmistelutäysistunnossa hyväksyttiin alustavasti ’pyynnöissä käytettäviä kieliä’ ja ’keskinäistä oikeusapua hätätilanteissa’ koskevat määräykset.

---

5 T-CY:n Cloud Evidence Group -työryhmän loppuraportti rikosoikeusviranomaisten pääsystä pilvipalveluissa olevaan sähköiseen todistusaineistoon ”*Criminal justice access to electronic evidence in the cloud: Recommendations for consideration by the T-CY*”, annettu 16. syyskuuta 2016.

6 Tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen ensimmäinen lisäpöytäkirja (CETS nro 189) koskee tietojärjestelmien välityksellä tehtyjen luonteeltaan rasististen ja muukalaisvihamielisten tekojen kriminalisointia. Se oli avoinna allekirjoittamista varten valtioille, jotka allekirjoittivat yleissopimuksen vuonna 2003. Ensimmäisen lisäpöytäkirjan sopimuspuolina on 31 valtiota, joista 17 on EU:n jäsenvaltioita.

- Marraskuussa 2018 pidetyssä pöytäkirjan valmistelutäysistunnossa hyväksyttiin alustavasti ’videokonferensseja’ koskevat määräykset.
- Marraskuussa 2018 pidetyssä pöytäkirjan valmistelutäysistunnossa käytiin myös yksityiskohtaisia keskusteluja (’toimivaltaa’ ja ’hyväksyntämallia’ koskevat määräykset) ja tehtiin päivityksiä (’suora yhteistyö palveluntarjoajien kanssa’, ’kansainväliset esittämismääräykset’, ’hakujen/pääsyn laajentaminen turvatunnusten perusteella’, ’yhteiset tutkimukset ja yhteiset tutkintaryhmät’ ja ’tutkintatekniikat’).
- Muissa kysymyksissä (suojatoimet, tietosuojavaatimukset mukaan luettuina) ei ole vielä edistytty riittävästi.

2. EHDOTUKSEN TAVOITTEET

Tämä suositus annetaan neuvostolle, jotta se antaisi SEUT-sopimuksen 218 artiklan mukaisesti luvan osallistua Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden puolesta neuvotteluihin toisesta lisäpöytäkirjasta, hyväksyisi neuvotteluohjeet ja nimittäisi komission neuvottelijaksi liitteenä olevien neuvotteluohjeiden luonnoksen mukaisesti.

SEUT-sopimuksen 3 artiklan 2 kohdassa määrätään, että unionilla on yksinomainen toimivalta ”*tehdä kansainvälinen sopimus ... siltä osin kuin se voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta*”. Kansainvälinen sopimus voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta, jos sopimuksen soveltamisala on päällekkäinen unionin lainsäädännön soveltamisalan kanssa tai jos unionin lainsäädäntö kattaa sopimuksen soveltamisalan suurelta osin.

Euroopan unioni on hyväksynyt SEUT-sopimuksen 82 artiklan 1 kohtaan ja 16 artiklaan perustuvia yhteisiä sääntöjä seikoista, joiden sisällyttämistä toiseen lisäpöytäkirjaan harkitaan. Euroopan unionin nykyinen lainsäädäntökehys sisältää erityisesti lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten yhteistyötä rikosasioissa koskevia säädöksiä, joihin kuuluvat direktiivi 2014/41/EU rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä[7], yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä[8], asetus (EU) 2018/1727 Eurojustista[9], asetus (EU) 2016/794 Europolista[10], neuvoston puitepäätös 2002/465/YOS yhteisistä tutkintaryhmistä[11] sekä neuvoston puitepäätös 2009/948/YOS rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja

[7] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/41/EU, annettu 3 päivänä huhtikuuta 2014, rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä (EUVL L 130, 1.5.2014, s. 1).

[8] Neuvoston säädös, annettu 29 päivänä toukokuuta 2000, Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan mukaisen yleissopimuksen tekemisestä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (EYVL C 197, 12.7.2000, s. 1).

[9] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1727, annettu 14 päivänä marraskuuta 2018, Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen 2002/187/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta.

[10] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/794, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta (EUVL L 135, 24.5.2016, s. 53).

[11] Neuvoston puitepäätös 2002/465/YOS, tehty 13 päivänä kesäkuuta 2002, yhteisistä tutkintaryhmistä (EYVL L 162, 20.6.2002, s. 1).

ratkaisemisesta[12]. Lisäksi unioni on antanut useita direktiivejä, joilla vahvistetaan epäiltyjen ja syytettyjen prosessuaalisia oikeuksia[13].

Euroopan unioni on tehnyt useita unionin ja kolmansien maiden välisiä kahdenvälisiä sopimuksia, kuten keskinäisestä oikeusavusta Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen[14] sekä Euroopan unionin ja Japanin[15] välillä tehdyt sopimukset.

Henkilötietojen suoja on perusoikeus, joka on vahvistettu EU:n perussopimuksissa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa. Henkilötietoja saa käsitellä ainoastaan asetuksen (EU) 2016/679[16] (yleinen tietosuoja-asetus) ja direktiivin (EU) 2016/680[17] (poliisin tietosuojadirektiivi) mukaisesti. Kaikkien ihmisten perusoikeus yksityis- ja perhe-elämän, kodin ja viestien kunnioittamiseen on vahvistettu myös perusoikeuskirjassa, ja siihen kuuluu olennaisena osana myös viestien yksityisyyden kunnioittaminen. Sähköisen viestinnän tietoja voidaan käsitellä ainoastaan direktiivin 2002/58/EY[18] (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) mukaisesti.

---

12 Neuvoston puitepäätös 2009/948/YOS rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta (EUVL L 328, 15.12.2009, s. 42);

13 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 280, 26.10.2010, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 142, 1.6.2012, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin (EUVL L 294, 6.11.2013, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/1919, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille (EUVL L 297, 4.11.2016, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/800, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, rikoksesta epäiltyjä tai syytettyjä lapsia koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 132, 21.5.2016, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/343, annettu 9 päivänä maaliskuuta 2016, eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 65, 11.3.2016, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä.

14 Neuvoston päätös 2009/820/YUTP, tehty 23 päivänä lokakuuta 2009, rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välisen sopimuksen ja keskinäistä oikeusapua koskevan Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välisen sopimuksen tekemisestä Euroopan unionin puolesta (EUVL L 291, 7.11.2009, s. 40–41).

15 Euroopan unionin ja Japanin välinen sopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa (EUVL L 39, 12.2.2010, s. 20).

16 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta.

17 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta.

18 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/58/EY, annettu 12 päivänä heinäkuuta 2002, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37), sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/136/EY, annettu 25 päivänä marraskuuta 2009, yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla annetun direktiivin 2002/22/EY, henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla annetun direktiivin 2002/58/EY ja kuluttajansuojalainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten yhteistyöstä annetun asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta.

Sen arvioimiseksi, kattaako unionin lainsäädäntö suurelta osin tietyn alan, on lisäksi otettava huomioon paitsi unionin lainsäädäntö sellaisena kuin se on tällä hetkellä kyseisellä alalla, myös sen tuleva kehitys siltä osin kuin sitä on mahdollista ennakoida arviointiajankohtana. Toisen lisäpöytäkirjan kattamalla alalla on välitöntä merkitystä asiaa koskevien yhteisten sääntöjen tulevan kehityksen kannalta. Komission huhtikuussa 2018 tekemät ehdotukset sähköisen todistusaineiston rajat ylittävästä saatavuudesta ovat myös merkittäviä tässä yhteydessä[19].

Ehdotuksen soveltamisalaan kuuluu tietyntyyppisiä palveluntarjoajia, jotka tarjoavat palveluja Euroopan unionissa. Palveluntarjoaja tarjoaa palveluja Euroopan unionissa, kun se antaa yhdessä tai useammassa jäsenvaltiossa oleville käyttäjille mahdollisuuden käyttää palvelujaan ja kun sillä on olennainen yhteys unioniin, esimerkiksi kun sillä on toimipaikka jäsenvaltiossa tai se tarjoaa palveluja suurelle määrälle käyttäjiä kyseisessä jäsenvaltiossa. Niillä palveluntarjoajilla, joilla ei ole toimipaikkaa Euroopan unionissa, on velvollisuus nimetä laillinen edustaja, jota vastaan esittämismääräykset voidaan panna täytäntöön.

Eurooppa-neuvoston 18. lokakuuta antamissa päätelmissä todetaan seuraavaa: ”*Olisi löydettävä ratkaisuja, joilla varmistetaan sähköisen todistusaineiston nopea ja tehokas saatavuus yli rajojen, jotta terrorismia ja muita vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden muotoja voidaan torjua tuloksellisesti sekä EU:ssa että kansainvälisesti. Sähköistä todistusaineistoa ja rahoitustietojen saatavuutta sekä rahanpesun tehokkaampaa torjuntaa koskevista komission ehdotuksista olisi päästävä sopuun vaalikauden loppuun mennessä. Komission olisi myös pikaisesti esitettävä neuvotteluvaltuuksia sähköistä todistusaineistoa koskevia kansainvälisiä neuvotteluja varten*.”

Sähköistä todistusaineistoa koskevat komission ehdotukset luovat pohjan koordinoidulle ja johdonmukaiselle lähestymistavalle, jota noudatetaan Euroopan unionin sisällä ja jota Euroopan unioni noudattaa kansainvälisesti. Niissä otetaan asianmukaisesti huomioon Euroopan unionin säännöt, myös Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja niiden kansalaisten välisen syrjintäkiellon osalta. Komissio totesi jo sähköistä todistusaineistoa koskevien ehdotusten vaikutustenarvioinnissa, että ehdotuksia voisi olla hyödyllistä täydentää kahdenvälisillä tai monenvälisillä sopimuksilla, jotka koskevat sähköisen todistusaineiston saatavuutta rajojen yli ja siihen liittyviä suojatoimia. Komissio päätti kuitenkin ehdottaa EU:n sääntöjä sähköisen todistusaineiston rajat ylittävää saatavuutta koskevista asianmukaisista menettelyistä ja suojatoimista jo ennen kuin se aloittaa kansainväliset neuvottelut kolmansien osapuolten kanssa[20].

Kansainvälisellä tasolla komissio on edelleen osallistunut tarkkailijana tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen[21] puitteissa asiasta käytäviin keskusteluihin. Sähköisen todistusaineiston rajat ylittävä saatavuus on ollut säännöllisesti esillä EU:n ja Yhdysvaltojen oikeus- ja sisäasioiden ministerien viimeaikaisissa kokouksissa.

---

19 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä, 17.4.2018, COM (2018) 225 final; ehdotus direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä, 17.4.2018, COM(2018) 226 final.

20 Neuvottelut Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa ovat edelleen käynnissä, mutta neuvosto muodosti 7. joulukuuta 2018 oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa yleisnäkemyksen komission asetusehdotuksesta.

21 Tietoverkkorikollisuutta koskeva Euroopan neuvoston Budapestin yleissopimus (CETS N:o 185), 23. marraskuuta 2001, http://conventions.coe.int.

Komissio hyväksyy samaan aikaan kaksi suositusta, joista toinen koskee osallistumista tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen toista lisäpöytäkirjaa koskeviin neuvotteluihin ja toinen neuvottelujen aloittamista Yhdysvaltojen kanssa. Vaikka nämä kaksi prosessia edistyvät eri tahtiin, niissä käsitellään toisiinsa liittyviä kysymyksiä ja yksissä neuvotteluissa tehdyt sitoumukset voivat vaikuttaa suoraan neuvottelujen muihin osiin.

Sähköistä todistusaineistoa koskevissa ehdotuksissa puututaan EU:n markkinoilla palveluja tarjoavien tietyntyyppisten palveluntarjoajien tilanteeseen, mutta vaarana on, että asetetut velvoitteet ovat ristiriidassa kolmansien maiden lakien kanssa. Näihin lakiristiriitoihin puuttumiseksi ja kansainvälisen kohteliaisuuden periaatteen mukaisesti sähköistä todistusaineistoa koskeviin ehdotuksiin sisältyy määräyksiä erityisistä mekanismeista siltä varalta, että palveluntarjoajaan kohdistuu kolmannen maan lainsäädännöstä johtuvia ristiriitaisia velvoitteita todistusaineiston pyytämisen yhteydessä. Näihin mekanismeihin sisältyy uudelleentarkastelumenettely tällaisen tilanteen selvittämiseksi. Tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen toisella lisäpöytäkirjalla olisi pyrittävä välttämään ristiriitaiset velvoitteet tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten välillä.

Sen vuoksi voidaan katsoa, että toisen lisäpöytäkirjan tekeminen voi vaikuttaa yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta.

Unionilla on näin ollen yksinomainen toimivalta neuvotella tietoverkkorikollisuutta koskevaa Euroopan neuvoston yleissopimusta täydentävästä toisesta lisäpöytäkirjasta (SEUT-sopimuksen 3 artiklan 2 kohdan nojalla).

Toisen lisäpöytäkirjan aihe kuuluisi EU:n politiikan ja toimivallan piiriin, erityisesti rikosasioissa tehtävää oikeudellista yhteistyötä (SEUT-sopimuksen 82 artiklan 1 kohta) ja tietosuojaa (SEUT-sopimuksen 16 artikla) koskevien säädösten alalla, ja EU:n lainsäädännön mukaan neuvotteluja ei voitaisi käydä ilman EU:n osallistumista. Lisäksi komissiolla on Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaan yleinen rooli Euroopan unionin edustamisessa. Edellä esitetyn perusteella neuvoston olisi nimitettävä komissio tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS nro 185) toisen lisäpöytäkirjan neuvottelijaksi.

3. ALAA KOSKEVIEN POLITIIKKOJEN SÄÄNNÖKSET

Neuvotteluissa olisi varmistettava, että sovitut määräykset ovat sopusoinnussa EU:n lainsäädännön ja siitä johtuvien jäsenvaltioiden velvoitteiden kanssa ottaen huomioon myös EU:n lainsäädännön tuleva kehitys. Sen vuoksi on myös tarpeen varmistaa, että toiseen lisäpöytäkirjaan sisällytetään irtautumislauseke, jonka nojalla Euroopan unionin jäsenvaltiot, joista tulee toisen lisäpöytäkirjan sopimuspuolia, voivat säännellä keskinäisiä suhteitaan EU:n lainsäädännön perusteella. Olisi etenkin varmistettava, että Euroopan komission sähköistä todistusaineistoa koskevien ehdotusten ja lainsäädäntövallan käyttäjien niihin lainsäädäntömenettelyn aikana tekemien muutosten ja viime kädessä ehdotusten lopullisten (hyväksyttyjen) versioiden toimivuus Euroopan unionin jäsenvaltioiden keskuudessa säilyy.

Toiseen lisäpöytäkirjaan olisi sisällyttävä tarvittavat suojatoimet, joilla suojataan Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustettuja perusoikeuksia ja vapauksia, erityisesti perusoikeuskirjan 7 artiklassa tunnustettua oikeutta yksityis- ja perhe-elämän, kodin ja viestien kunnioittamiseen, perusoikeuskirjan 8 artiklassa tunnustettua oikeutta henkilötietojen suojaan, perusoikeuskirjan 47 artiklassa tunnustettua oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, perusoikeuskirjan 48 artiklassa tunnustettua syyttömyysolettamaa ja oikeutta puolustukseen sekä perusoikeuskirjan 49 artiklassa tunnustettua laillisuusperiaatetta ja rikoksista määrättävien rangaistusten

oikeasuhteisuuden periaatetta. Toista lisäpöytäkirjaa olisi sovellettava näiden oikeuksien ja periaatteiden mukaisesti.

Pöytäkirjaan on sisällyttävä henkilötietojen ja sähköisen viestinnän tietojen keräämistä, siirtoa ja myöhempää käyttöä koskevat asianmukaiset tietosuoja- ja yksityisyystakeet. Näin varmistetaan, että EU:n palveluntarjoajat noudattavat täysimääräisesti EU:n tietosuojalainsäädännön ja yksityisyyden suojaa koskevan lainsäädännön mukaisia velvoitteitaan, sikäli kuin tällainen kansainvälinen sopimus voisi muodostaa oikeusperustan tietojen siirrolle vastauksena lisäpöytäkirjan sopimuspuolena olevan EU:n ulkopuolisen maan viranomaisen tekemiin esittämismääräyksiin tai pyyntöihin, joissa vaaditaan rekisterinpitäjää tai henkilötietojen käsittelijää paljastamaan henkilötietoja ja sähköisen viestinnän tietoja. Tietosuoja- ja yksityisyystakeiden olisi näin ollen varmistettava EU:n kansalaisten perusoikeuksien ja -vapauksien suojelu, mukaan lukien yksityisyyden suoja ja henkilötietojen suoja, kun henkilötietoja tai sähköisen viestinnän tietoja luovutetaan lainvalvontaviranomaisille Euroopan unionin ulkopuolisissa maissa.

Koska sähköistä todistusaineistoa koskevissa Euroopan komission ehdotuksissa ei ole säännöksiä viranomaisten pääsystä tietoihin ilman välittäjän apua (’suora pääsy’), näiden toimenpiteiden käyttö voi perustua ainoastaan kansalliseen lainsäädäntöön. Vaikka toinen lisäpöytäkirja voi sisältää määräyksiä, jotka koskevat ’hakujen ja pääsyn laajentamista turvatunnusten perusteella’ ja ’tutkintatekniikoita’, päätavoitteena olisi oltava vahvempien suojatoimien luominen tällaiselle rajat ylittävälle tietojen suoralle saatavuudelle. Näin voidaan varmistaa EU:n kansalaisten perusoikeuksien ja -vapauksien suojelu, mukaan lukien yksityisyyden suoja ja henkilötietojen suoja.

Toisen lisäpöytäkirjan tekemisen pitäisi mahdollistaa sellaisten pöytäkirjan sopimuspuolten sekä pöytäkirjan sopimuspuolten ja Euroopan unionin välisten kahdenvälisten sopimusten tekeminen, joilla säännellään niiden suhteita. Tämän vuoksi tekstiin olisi lisättävä asianmukainen lauseke, jossa todetaan, että jos vähintään kaksi yleissopimuksen sopimuspuolta on jo tehnyt sopimuksen yleissopimuksessa käsiteltävistä asioista tai jos ne tulevaisuudessa tekevät tällaisen sopimuksen, niillä on oikeus soveltaa kyseistä sopimusta tai säännellä suhteitaan sen mukaisesti edellyttäen, että tämä tehdään yleissopimuksen tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti. Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välistä sopimusta rajat ylittävästä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon rikosasioissa tehtävää oikeudellista yhteistyötä varten olisi Amerikan yhdysvaltojen ja Euroopan unionin kahdenvälisissä suhteissa pidettävä ensisijaisena suhteessa toista lisäpöytäkirjaa koskevissa neuvotteluissa mahdollisesti aikaansaatavaan sopimukseen tai järjestelyyn siltä osin kuin se koskee samoja asioita.

Suositus

NEUVOSTON PÄÄTÖS

luvan antamisesta tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS N:o 185) toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin osallistumiseen

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 218 artiklan 3 ja 4 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS nro 185) sopimuspuolten komitea teki 9 päivänä kesäkuuta 2017 päätöksen, jolla hyväksytään yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan valmistelua koskeva toimeksianto.

(2) Toista lisäpöytäkirjaa koskevaan toimeksiantoon sisältyvät seuraavat neuvoteltavat aiheet: määräykset, jotka koskevat tehokkaampaa keskinäistä oikeusapua (yksinkertaistettu menettely tilaajatietoihin liittyvien keskinäistä oikeusapua koskevien pyyntöjen varalta; kansainväliset esittämismääräykset; oikeusviranomaisten välinen suora yhteistyö keskinäistä oikeusapua koskevissa pyynnöissä; yhteiset tutkimukset ja yhteiset tutkintaryhmät; pyynnöt englannin kielellä; todistajien, uhrien ja asiantuntijoiden audio-/videokuuleminen; keskinäistä oikeusapua koskevat kiireelliset menettelyt); määräykset, jotka mahdollistavat suoran yhteistyön muilla lainkäyttöalueilla toimivien palveluntarjoajien kanssa tilaajatietoja koskevien pyyntöjen, säilyttämispyyntöjen ja hätätilanteessa tehtyjen pyyntöjen osalta; selkeämmät puitteet ja vahvemmat suojatoimet rajat ylittävää tiedonsaantia koskeville nykyisille käytännöille; suojatoimet, mukaan lukien tietosuojavaatimukset.

(3) Euroopan unioni on hyväksynyt yhteisiä sääntöjä, jotka ovat suurelta osin päällekkäisiä niiden seikkojen kanssa, joiden sisällyttämistä toiseen lisäpöytäkirjaan harkitaan. Näihin sisältyy erityisesti laaja joukko säädöksiä, joilla helpotetaan oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa[22] ja varmistetaan prosessuaalisia oikeuksia koskevat vähimmäisvaatimukset[23] sekä tietosuoja- ja yksityisyystakeet[24] .

---

[22] Neuvoston säädös, annettu 29 päivänä toukokuuta 2000, yleissopimuksen tekemisestä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (EYVL C 197, 12.7.2000, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1727 Euroopan unionin rikosoikeudellisen yhteistyön virastosta (Eurojust) ja neuvoston päätöksen 2002/187/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta (EUVL L 295, 21.11.2018); Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/794, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta (EUVL L 135, 24.5.2016, s. 53); neuvoston puitepäätös 2002/465/YOS, tehty 13 päivänä kesäkuuta 2002, yhteisistä tutkintaryhmistä (EYVL L 162, 20.6.2002, s. 1); neuvoston puitepäätös 2009/948/YOS rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta (EUVL L 328, 15.12.2009, s. 42); direktiivi 2014/41/EU rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä (EUVL L 130, 1.5.2014, s. 1).

[23] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/64/EU, annettu 20 päivänä lokakuuta 2010, oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 280, 26.10.2010, s.

(4) Komissio on esittänyt myös lainsäädäntöehdotukset asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämis- ja säilyttämismääräyksistä sekä direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä. Niissä otetaan käyttöön velvoittavat, rajat ylittävät eurooppalaiset esittämis- ja säilyttämismääräykset, jotka osoitetaan suoraan toisessa jäsenvaltiossa toimivan palveluntarjoajan edustajalle[25].

(5) Sen vuoksi toinen lisäpöytäkirja voi vaikuttaa unionin yhteisiin sääntöihin tai muuttaa niiden ulottuvuutta.

(6) Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 82 artiklan 1 kohdassa ja 16 artiklassa määritellään unionin toimivalta rikosasioissa tehtävän oikeudellisen yhteistyön sekä tietosuojan ja yksityisyyden suojan alalla. Unionin lainsäädännön eheyden suojelemiseksi ja sen varmistamiseksi, että kansainvälisen oikeuden ja unionin oikeuden sääntöjen välinen johdonmukaisuus säilytetään, unionin on tarpeen osallistua toisesta lisäpöytäkirjasta käytäviin neuvotteluihin.

(7) Toisessa lisäpöytäkirjassa olisi määrättävä tarvittavista suojatoimista perusoikeuksien ja -vapauksien suojelemiseksi, mukaan lukien oikeus henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan, perusoikeuskirjan 7 artiklassa tunnustettu oikeus yksityis- ja perhe-elämän, kodin ja viestien kunnioittamiseen, perusoikeuskirjan 8 artiklassa tunnustettu oikeus henkilötietojen suojaan, perusoikeuskirjan 47 artiklassa tunnustettu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, perusoikeuskirjan 48 artiklassa tunnustettu syyttömyysolettama ja oikeus puolustukseen sekä perusoikeuskirjan 49 artiklassa tunnustettu laillisuusperiaate ja rikoksista määrättävien rangaistusten oikeasuhteisuuden periaate. Toista lisäpöytäkirjaa olisi sovellettava näiden oikeuksien ja periaatteiden mukaisesti.

(8) Euroopan tietosuojavaltuutettua on kuultu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1725[26] 42 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ja hän on antanut lausunnon ...[27],

---

1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/13/EU, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012, tiedonsaantioikeudesta rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 142, 1.6.2012, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/48/EU, annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin (EUVL L 294, 6.11.2013, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/1919, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille (EUVL L 297, 4.11.2016, s. 1); Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/800, annettu 11 päivänä toukokuuta 2016, rikoksesta epäiltyjä tai syytettyjä lapsia koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä (EUVL L 132, 21.5.2016, s. 1).

24 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta.

25 COM(2018) 225 final ja COM(2018) 226 final.

26 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1725, annettu 23 päivänä lokakuuta 2018, luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Komissiolle annetaan lupa neuvotella unionin puolesta tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS N:o 185) toinen lisäpöytäkirja.

2 artikla

Neuvotteluohjeet ovat tämän päätöksen liitteenä.

3 artikla

Neuvottelut käydään neuvoston nimeämää erityiskomiteaa kuullen.

4 artikla

Tämä päätös on osoitettu komissiolle.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja

henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja päätöksen N:o 1247/2002/EY kumoamisesta (EUVL L 295, 21.11.2018, s. 39).

[27] EUVL C ...